

OLJA

JAN OG TRÓNDUR HAVA LAÐAÐ VARÐA

Bókin um oljuna, sum kom út í síðstu viku, er eitt plettskot og merkisverd upp á fleiri mátar

Jóannes Hansen

Í síðstu viku varð skipað fyri tveimum framløgum av bókini um oljuna, sum Jan Müller og Tróndur Djurhuus hava skrivað – »OLJAN – Føroysk vinnu- og samfelagsmenning í 25 ár.« Fyrra framløgan var í høvuðsstaðnum týsdagin, og tann seinna var í bókasavninum í skúlanum við Løkin í Runavík seint seinnapartin hósdagin. Føroyaprent hevur brotið um og prentað, og ta uppgávuna hava Jon Hestoy og hansara fólk enn eina ferð megnað til lítar.

Tað er efrir at hava verið við til framløguna í skúlanum við Løkin og eftir at hava blaðað í og lisið brot í ymsum pørtum av bókini, at hesar fáu og fátæksligu reglur verða festar á blað um hetta stórverkið, sum á 551 síðum tekur lesaran ígjøgnum søguna um oljuvinnuna, frá úrsplitinum av samráðingunum við donsku myndugleikarnar um ráevni í føroysku undirgrundini varð greitt, og til oljuvinnuna, sum nú er vorðin týðandi partur av føroyska búskapinum.

Týðningurin og førleikin

Hóast vit framvegis bíða eftir oljuni, sum serkøn siga er undir okkum, so er oljuvinnan vorðin stórur og støðugt vaksandi partur av búskapinum. Høvundarnir gera viðmerkingar til, hvat kann gerast fyri at skunda undir menningina og eisini fyri at fáa fatur á okkara olju. Í tí sambandi eru teir inni á, hvussu nógv betri fyri føroyingar og Føroyar eru at hitta avbjóðingina, um olja verður funnin á okkara øki, enn Føroyar og føroyingar vóru, tá ið fyrstu royndirnar at bora í føroyskum øki vórðu gjørdar. Teir halda, at henda vinnan hevur borið nýggjan dynamikk við sær, at hon

hefur professionaliserað og globaliserað Føroyar, at oljuboringarnar hava borið nógv arbeiði og týðningarmikla vitan við sær, og at vinnan hevur birt undir nógv nýggjar vinnur, sum veita tænastrur til frálendsvinnuna.

Síðstu mánaðirnar er hetta fleiri ferðir undirstrikað. Eitt nú tá ið West Hercules mestsum fylti munnan á Skálafjørðinum, tá ið hann 19. august í ár fór inn um Saltnesgrynnuna, og aftur nú sunnumorgunin 7. desember, tá ið tangaskipið Maersk Edgar sigldi inn á Skálafjørðin, har tað við bryggjuna í Runavík í hesi vikuni verður umvælt. Í báðum førum var tað fyri at keypa tænastrur frá føroyska vinnulívinum.

Umframt at sigla á heimshøvunum á fremmandum tangabátum eiga bæði Skansin og Thor alt størri leiklut í oljuvinnuni. Og umframt føroyskar navigatørar og maskinmenn hava eitt nú føroyskir handverkjarar í stórum tali í fleiri ár verið uttanlands, har teir í oljuvinnuni hava vunnið pening til føroyska samfelagið. Nú er nýggi vinkulin, at fremmandir leita sær henda vegin at keypa tænastrur, sum føroyskar fyrirtøkur megna at vinna í tættari kapping við aðrar. Tað er mikið hugaligt, og hetta kann gerast framúr íkast. Hetta verður lýst og viðgjørt í nýggju bókini.

Keldurnar

Søguliga hevur tað ikki verið vanligt her hjá okkum, at tey, sum hava verið uppi í avgerandi samráðingum, og tá ið avgerðir hava verið tiknar, sjálvi hava greitt frá, hvussu tað út frá teirra sjónarmiði gekk fyri seg. Jógvan Arge plagar at lofta fyrrverandi politikarum, og tað er at fegnast um, samstundis sum tað er at harmast um, at að-

Svend Højgaard, leiðari í bókasavninum við Løkin, saman við høvundunum báðum – Jan Müller og Tróndur Djurhuus

Myndir: Tórbjørn Jacobsen

Tróndur Djurhuus greiðir frá, at lagt verður fyri við, tá ið Atli P. Dam og Poul Schlüter undirskrivaðu semjuna um yvirtøku av ráevnum í undirgrundini

ir, sum í síni tíð vóru heilt sentralir, fóru undir grønu torvu, uttan at tað er persónliga og alment dokumenterað, sum teir vóru við í.

Í bókini um oljuna greiða teir frá og analysera og reflektera, sum hava verið við. Tað er fongur at lesa tað, sum eitt nú hesir, ið á fleiri frontum hava sitið á orkestruplássunum, vita at siga: Árni Olafsson, Halgir Winther Poulsen, Hjarnar Djurhuus, Martin Heinesen, Herálvur Joensen, Ben Arabo og Rúni M. Hansen.

Góða greipan

Á framløguni var tað týðuligt, hvussu væl skikkað greippingin av Jan Müller og Trónda Djurhuus er hepnast.

Jan hevur fram um allar aðrar ótroymtliga fylgt oljuvinnuni. Hann hevur títt og

støðugt skrivað tíðindi og havt samrøður við føroyingar og útlendingar. Tí ber tað til at skriva eina so vorna bók. Tað eru samrøðurnar hjá honum, sum eru grundarlagið. Myndatólið hevur hann altíð havt við sær, og myndaliga dokumentatiónin er ikki minni týðningarmikil.

Í meiri enn eina fjórðingsöld teknaði Óli Petersen í Sosialinum. Jan var blaðstjóri, og hann man eiga part av íblástrinum til nógvar av strikunum um oljuvinnuna, sum Óli á sín serstaka hátt hevur teknað, og sum eru endurgivnar í bókini um oljuna, har tær geva tekstinum og myndunum ein farra av speisemi og intelligentum humor.

Eftir at Jan Müller hevði innleitt á framløguni og

greitt frá um áhugan fyri tilfeingi í breiðum týðningi og seinastu fjórðingsöldina fyri oljuni, tók Tróndur Djurhuus so meistarliga saman um innihaldið í bókini. Áhoyrararnir sótu rúnarbundnir, og hetta var vorðið sum brellbiti at fara til hús við. Eingin ivi er í, at Tróndur við sínum góðu evnum at miðla og skipa innihaldið hesi seinastu árinum hevur verið og er ein veldugur stuðul hjá Jan.

Bókin fæst í bókabúðunum, og talan verður neyvnan um fleiri framløgur, tí longu dagin eftir framløguna í Runavík fór Tróndur aftur til Spania, har hann býr. Men tað hevði verið upp á sítt pláss, at tað onkra aðra staðni í landinum varð skipað fyri tiltaki, har teir báðir – Jan Müller og Tróndur Djurhuus – so skjótt sum møguligt fingi høvi at folda seg út um hetta evnið á sama hátt, sum teir gjørdur í bókasavninum í Skúlanum við Løkin síðsta hósdag. Eini góð ráð til ábyrgdarfólk í lokalpolitikki og landspolitikki og í vinnulívinum skulu vera, at tey taka sær stundir at møta upp til eitt so vorðið tiltak, um tað verður endurtikið.

Í sambandi við framløguna varð upplýst, at arbeiðið við aðru bókini er

komið ávegis. Tann bókin fer m.a. at snúgv seg um samráðingarnar við danir um undirgrundina og bretar um markið. Tað ljóðar heilt spennandi, og einki er at ivast í, at tá fer at koma fram aftur í ljósið nóg av tí, sum Jan Müller í mong ár hevur dokumenterað um hesar spurningarnar eitt nú í samrøðum við føroyskar, danskar og bretskar politikararar, embætismenn og aðrar serfrøðingar. Teir báðir rithøvundarnir siga eisini, at teir ætla ikki at gevast á hondum við tveimum bókum. Teir arbeiða eisini við at gera eitt dátusavn, sum skal innihalda alt hugsaði tilfar um oljutilgongdina. Hesin, sum fer at verða ogn og í varðveitslu hjá FOÍB, fer at vera atgongiligur hjá føroyska almenninginum til eina og hvørja tíð. Millum annað fer savnið at fevna um goymslu av øllum researchtilfari og innihaldi í teimum báðum bókaverkunum.

Jan og Tróndur hava við bókini um oljuna laða ð ein varða í føroyskari vinnu- og samfelagssøgu. Hetta er eitt so vorðið verk, sum tað heilt víst fer at verða latin onkur heiðursløn fyri. Tað ber illa til at ímynda sær nakað annað, og okkum bíðar ein bók aftrat. Tað er heilt hugaligt!